

DIMENZIONALITA PŘINÁLEŽENÍ K MÍSTU V RURÁLNÍM KONTEXTU

(ENVIRONMENTÁLNÍ ASPEKTY KVALITY ŽIVOTA
GENERACÍ 60PLUS NA ČESKÉM VENKOVĚ)

Lucie Vidovičová
ÚPS FSS MU Brno

CÍLE DÍLČÍ STUDIE

- Využít explorační faktorovou analýzu k identifikaci faktorové struktury přináležení k místu pro starší respondenty v ČR;
- Vyhledat vztahy mezi faktorovou strukturou/indexem a dalšími indikátory pozitivního afektu spojeného s místem a obecnou kvalitou života, vč. jejích socdemografických determinant;
- Přispět k diskusi o QoL starších osob v kontextu různých typů rurálních sídel.

PŘINÁLEŽITOST K MÍSTU (PLACE ATTACHMENT)

- Lidé + místo = klíčový element v QoL (Rowles 1988; ....)
- PkM = „Pozitivní spojení / emocionální vazba mezi osobou a určitým místem“ (Williams & Vaske 2003: 831; Winterton, Warburn, 2015:132)
- Vychází z psychologického konceptu základní lidské potřeby bezpečí (Chen, Dwyer, Firth, 2014)
- Vícedimenzionální konstrukt (např. place identity; place affect; place social bonding & place dependence (cf. Ramkissoon, Graham Smith, & Weiler (2013))
- Snižování akčního radiusu se zvyšováním věku a/nebo rostoucí disabilitou a křehkostí (Vidovičová, Petrová Kafková 2015) zvyšuje zájem o PkM

Table 1. Dimensions of the conceptualisations of the components of place attachment.

Literature	Components of place attachment				
	physical	social or cultural	psychological/ personal	temporal	
<ul style="list-style-type: none"> • Fyzické: <ul style="list-style-type: none"> • Zakořenění • Závislost na místě • Prostředí, příroda • Estetika 	Relph (1976)	Physical setting	Activities	Meaning	-
	Canter (1977)	Physical attributes	Actions	Conceptions	-
	Rowles (1980, 1981, 1983a, 1983b, 1983c) ^a	Physical insideness	Social insideness	-	Auto-biographical insideness
<ul style="list-style-type: none"> • Sociální nebo kulturní <ul style="list-style-type: none"> • Aktivita • Zapojení • Vztahy • Integrace • Rodina • Společenství 	Riger and Lavrakas (1981)	Rootedness	Bonding	-	-
	Taylor et al (1985)	Rootedness	Involvement	-	-
	Sixsmith (1986)	Physical	Social	Personal	-
	Gustafson (2001)	Environment	Others	Self	-
	Hidalgo and Hernández (2001)	Physical	Social	-	-
<ul style="list-style-type: none"> • Psychologické/osobní <ul style="list-style-type: none"> • Významy • Self • Identita 	Williams and Vaske (2001)	Place dependence	-	Place identity	-
	Burholt (2006) ^a	Aesthetics; appropriateness of the environment	Social integration; social support	Personal and emotional well-being	Historical
<ul style="list-style-type: none"> • Časové <ul style="list-style-type: none"> • Historie • Autobiografie 	Brehm et al (2006)	Environment	Social	-	-
	Scannell and Gifford (2010b)	Natural	Civic	-	-
	Raymond et al (2010)	Nature bonding; place dependence	Family bonding; friend bonding	Place identity	-

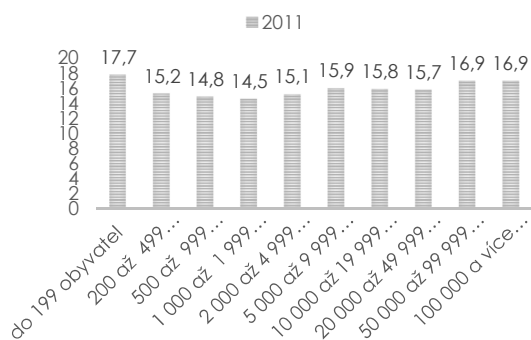
^a Studies specifically focused on older people and rural areas.

DIMENZE PŘINÁLEŽITOSTI: KONCEPTUALIZACE KOMPONENT DLE BURHOLT

Burholt, V. (2012). The Dimensionality of 'Place Attachment' for Older People in Rural Areas of South West England and Wales. *Environment and Planning A*, 44(12), 2901–2921.
<https://doi.org/10.1068/a4543>

- Sociální přináležitost:
  - Známi lidé
  - Zapojení v soc. organizacích
  - Místo religiózní praxe
  - Být poznáván lidmi
  - Děláním věcí pro ostatní
- Odpovídající zdroje v prostředí
  - Přístup ke službám
  - Lidé, kteří pomohou
  - Prostředí se snadnou orientací
- Estetické přináležení
  - Klidné
  - Krásné
  - Prostorné

RURAL SURVEY

Zdroj: SDLB 2011, ČSÚ.

• Vybrané aspekty života seniorů v rurálních oblastech ČR

(GA ČR 16-20873S)

- F2F – CAPI – 60plus – N = 1235
- kvótní výběr:
  - věk, pohlaví, vzdělání, NUTS3,
- zohlednění typ rurality dle (Petr, 2015)
- follow-up projektu:
„Stáří ve městě,
město v životě seniorů“

Faktorová struktura, vysvětlená variance a interní reliabilita

KMO = 0,761; Sig p.<0,001; 58 % celkové variance

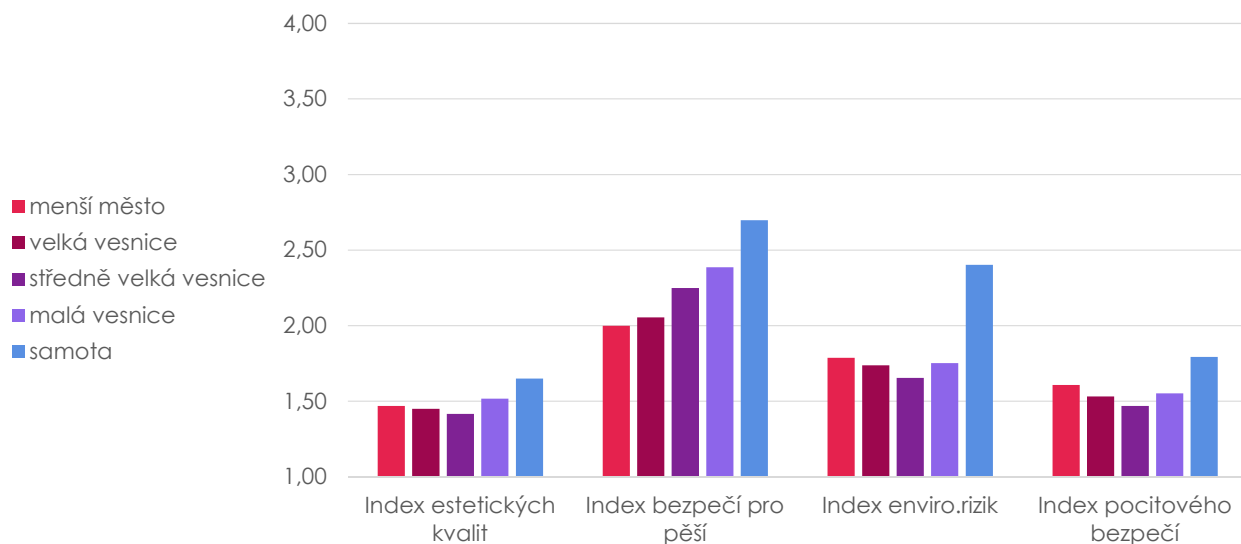
	Faktor			
	Estetické kvality	Bezpečí pro pěší	Environmen- tální rizika	Pocity ohrožení
Q33.f : Naše obec je dobré místo na bydlení.	,778			
Q33.n : Mám naši obec rád(a).	,767			
Q33.d : V obci je dost zeleně	,682			
Q33.p : Domy v naší obci jsou krásně upravené.	,652			
Q42.a : Většina ulic v našem okolí má chodníky pro chodce, které jsou pro starší lidi bezpečné.		,777		
Q42.j : V našich ulicích je dostatek přechodů pro chodce a semaforů, abych mohl/a bezpečně přejít ulici.		,749		
Q33.m : V obci je dost pohodlných laviček, kam se dá sednout.		,675		
Q42.b : V blízkém okolí je několik míst k rekreaci, jako například park, pěší zóna, stezka pro cyklisty, hřiště, a podobně		,601		
Q42.l : Nové domy, které se v okolí postavily, se mi nelíbí, nezapadají sem.			,751	
Q42.u : V zimě se chodníky špatně udržují, takže často musím zůstat „zavřený/á“ doma.			,704	
Q42.g : V okolí je hodně starých a vybydlených domů bez obyvatel.			,595	
Q42.r : V okolí našeho domu jsou herny s automaty a noční bary.			,541	
Q42.d : V okolí mého bydliště je nebezpečné vycházet ven i během dne.				,871
Q42.c : V okolí mého bydliště je dost nebezpečné chodit večer ven.				,836
Procento vysvětlené variance	16,3	16,3	15,5	12,0
Interní reliabilita (Cronbachovo Alfa)	0,73	0,7	0,62	0,76
Průměr škály	1,47	2,23	3,27	3,47

DIMENZE PŘINÁLEŽITOSTI: RURAL SURVEY

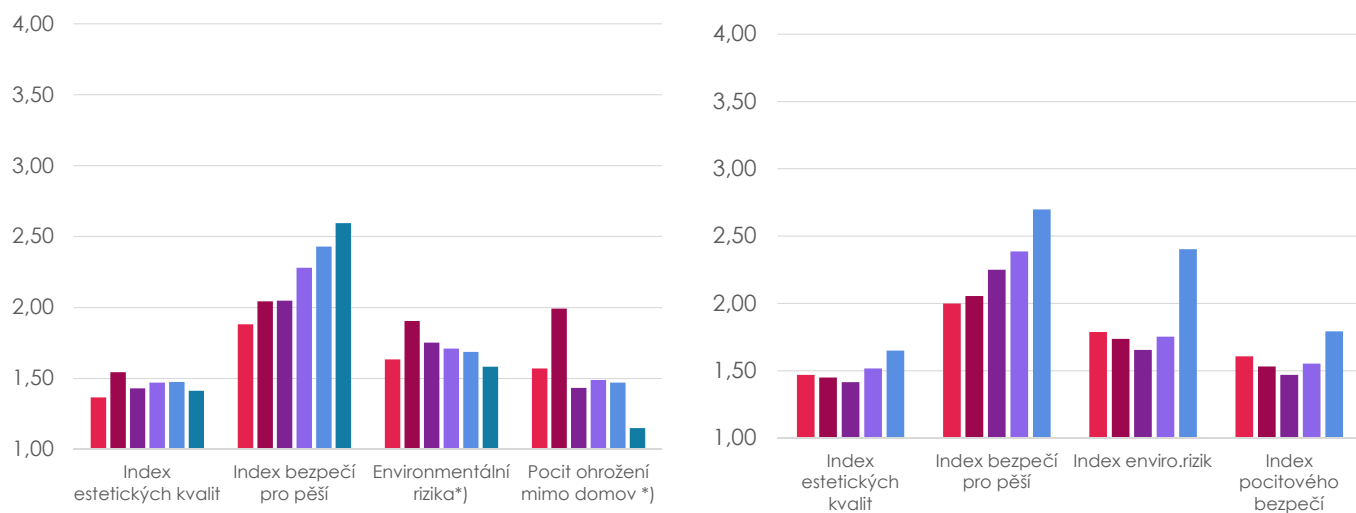
	Index estetických kvalit		
Bezpečí pro pěší	,313**	Bezpečí pro pěší	
Envir. rizika	-,224**	-,033	Envir. rizika
Pocit ohrožení mimo domov	-,159**	,008	,426**

- Estetická kvalita
  - zeleň
  - pozitivní afekt/spokojenost
  - residenční kvality
- Bezpečí pro pěší (pohodlí & bezpečí/walkability)
  - bezpečné chodníky
  - semaforey a přechody
  - pohodlné lavičky
  - rekreační zóny
- Environmentální rizika
  - špatná údržba chodníků
  - sociální patologie
  - esteticky nevyhovující residenční prostředí
  - deteriorace
- Pocity ohrožení mimo domov
  - obavy z pohybu venku ve dne i v noci

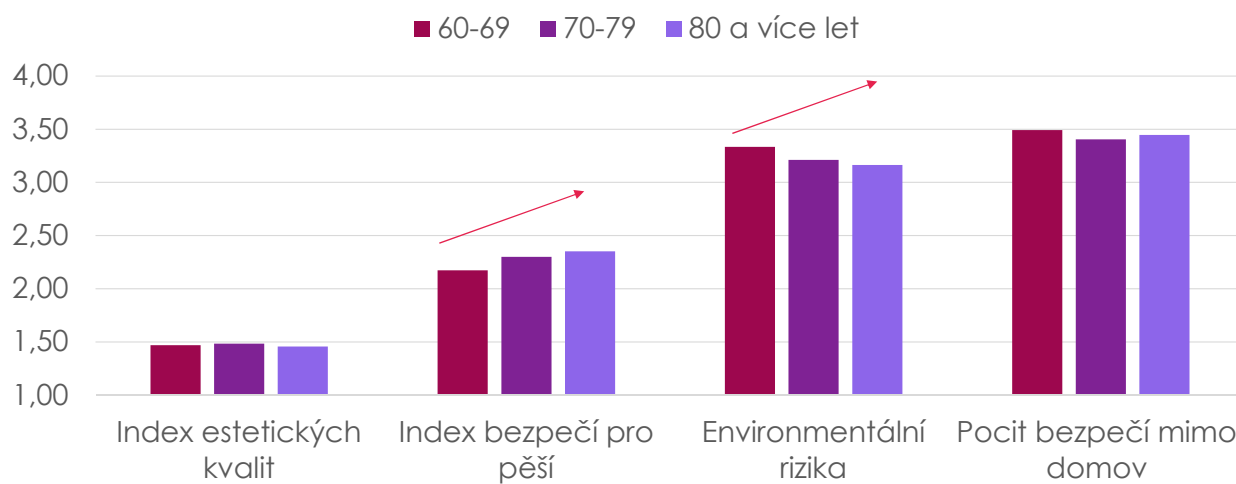
INDEXY PŘINÁLEŽENÍ K MÍSTU DLE SUBJEKTIVNÍ PERCEPCE MÍSTA

OBJEKTIVNÍ VS. SUBJEKTIVNÍ POHLED

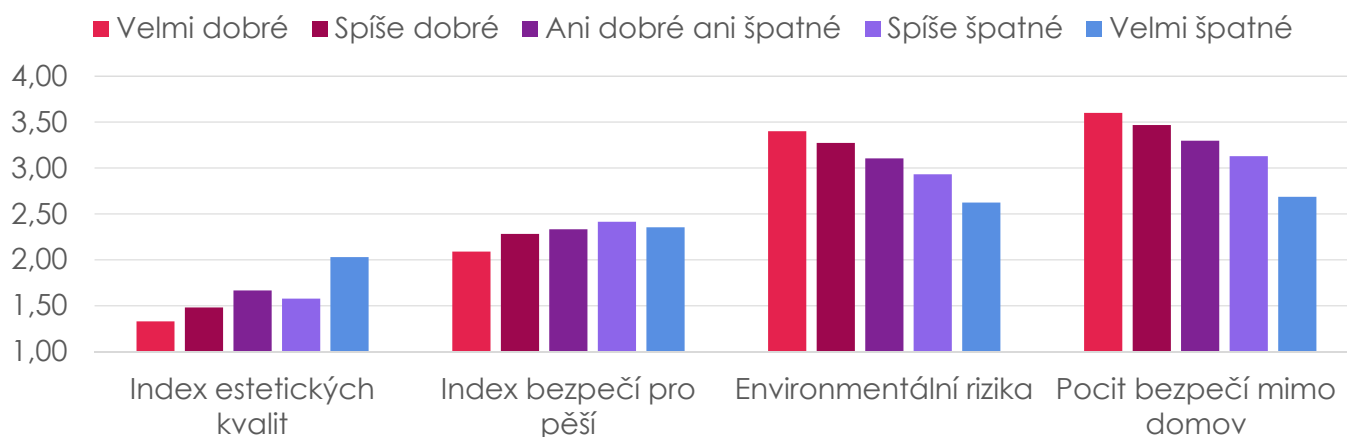
INDEXY PŘINÁLEŽENÍ K MÍSTU DLE VĚKU RESPONDENTA

†) obrácená škála !

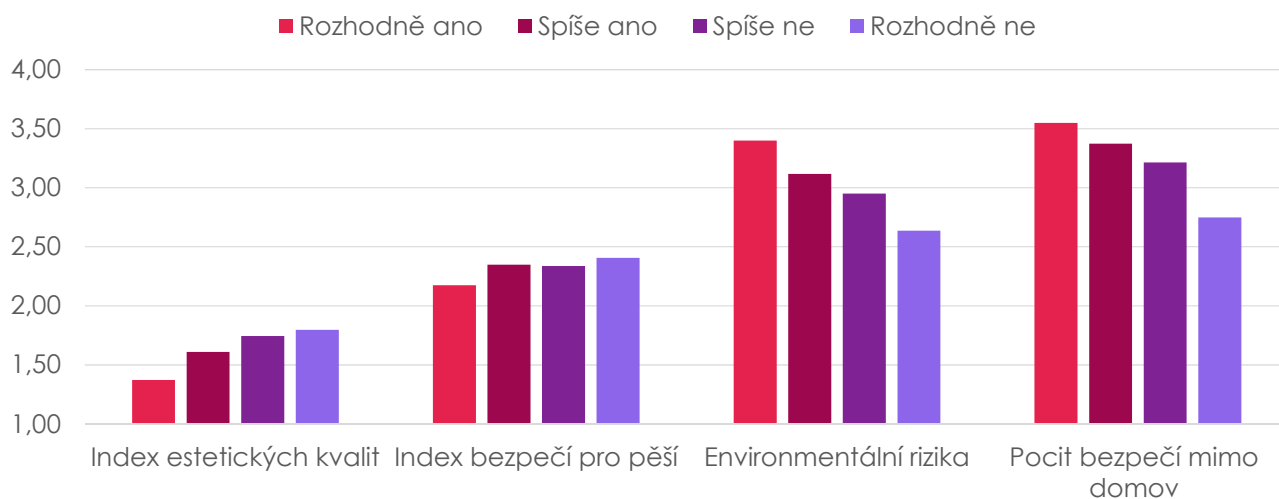
INDEXY PŘINÁLEŽENÍ K MÍSTU DLE PERCEPCE SOUSEDSKÝCH VZTAHŮ

Hodnocení sousedských vztahů

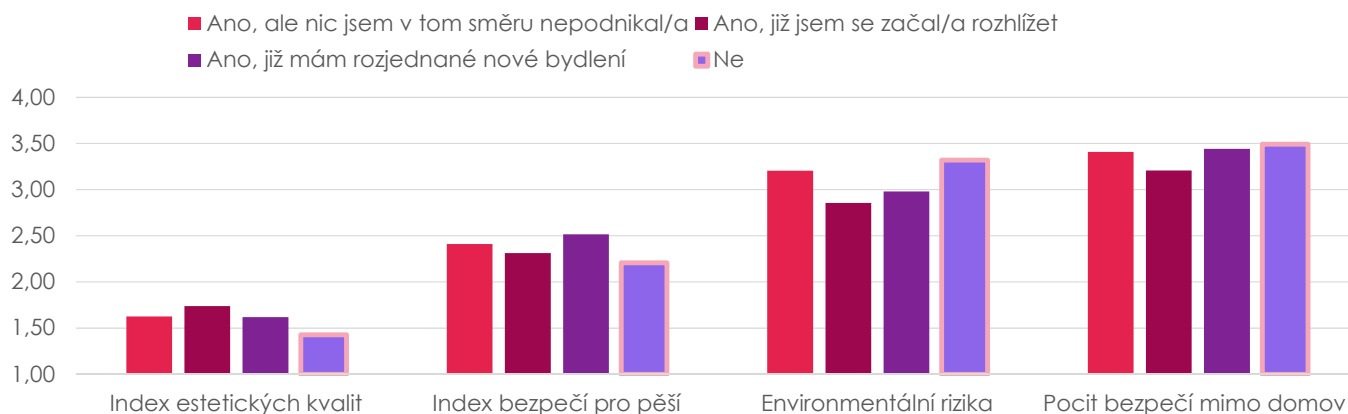
INDEXY PŘINÁLEŽENÍ K MÍSTU DLE AGEING-IN-PLACE

Strávit zde zbytek života?

INDEXY PŘINÁLEŽENÍ K MÍSTU DLE STRATEGIÍ PRO BUDOUCÍ STĚHOVÁNÍ

Úvahy o přestěhování?

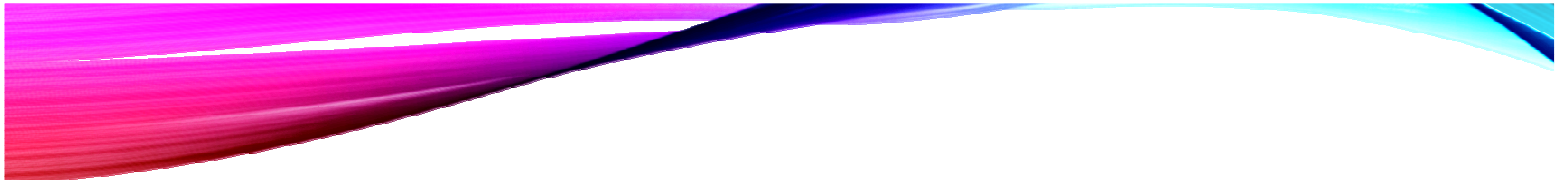
SHRNUTÍ

- V českém rurálním kontextu fyzická dimenze PkM vykazuje několik souvisejících, ale nikoliv volně zaměnitelných sub-dimenzí (estetika, walkability, enviro.rizika, pocity ohrožení mimo domov).
- Typ/percepce rurality dynamicky ovlivňuje sub-dimenze PkM (index estetických kvalit nevariuje; walkability odráží nedostatečnou infrastrukturu – další možný indikátor významné rurality; enviro.rizika jsou v rurálnějších obcích nižší, atp....).
- Všechny fyzické dimenze PkM jsou asociovány s hodnocením kvality sociálních (sousedských) vztahů; mohou ovlivňovat preferenci k ageing in place a následně potřebu po stěhování.
- S vyšším vzděláním roste *pozitivní* hodnocení (zde neprezentováno); nesledujeme vliv pohlaví (zatím, resp. v této úrovni měření).

DĚKUJI ZA
POZORNOST!

-
- Ramkissoon, H., Smith, L. D. G., & Weiler, B. (2013). Testing the dimensionality of place attachment and its relationships with place satisfaction and pro-environmental behaviours : a structural equation modelling approach. *Tourism Management : Research, Policies, Practice*, 36.
  - Chen, N. (Chris), Dwyer, L., & Firth, T. (2014). CONCEPTUALIZATION AND MEASUREMENT OF DIMENSIONALITY OF PLACE ATTACHMENT. [Http://Dx.doi.org/10.3727/108354214X14029467968529](http://Dx.doi.org/10.3727/108354214X14029467968529). Získáno z <https://ir.canterbury.ac.nz/handle/10092/12282>
  - Ramkissoon, H., Graham Smith, L. D., & Weiler, B. (2013). Testing the dimensionality of place attachment and its relationships with place satisfaction and pro-environmental behaviours: A structural equation modelling approach. *Tourism Management*, 36, 552–566. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.09.003>
  - Williams, D.R. & Vaske, J.J. (2003). The measurement of Place Attachment: Validity and generalizability of a psychometric approach. *Forest Science*, 49,830-840 https://www.fs.fed.us/rm/pubs_other/rmrs_2003_williams_d001.pdf